

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 504/2024-44

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ]
[REDAKOVANÉ] zastúpenej URBAN & PARTNERS s.r.o., advokátska kancelária, Červeňova 15, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Trnava (pôvodne Okresného súdu Piešťany) v konaní vedenom pod sp. zn. PN-15Csp/43/2017 a sp. zn. PN-4Csp/40/2022 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Okresného súdu Trnava (pôvodne Okresného súdu Piešťany) v konaní vedenom pod sp. zn. PN-15Csp/43/2017 a sp. zn. PN-4Csp/40/2022 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie **300 eur**, ktoré **je** Okresný súd Trnava **povinný** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Okresný súd Trnava **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **530,86 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 504/2024-33 zo 4. septembra 2024 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky v rozsahu, v ktorom sa domáha porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48

ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trnava (pôvodne Okresného súdu Piešťany) v konaní vedenom pod sp. zn. PN-15Csp/43/2017 a sp. zn. PN-4Csp/40/2022 (ďalej spolu len „napadnuté konanie“), a vo zvyšnej časti namietajúcej porušenie práva podľa čl. 47 Charty základných práv Európskej únie ústavnú sťažnosť odmietol. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov, priznal jej finančné zadosťučinenie 10 500 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a ostatného spisového materiálu vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou doručenou okresnému súdu 24. marca 2017 domáhala proti žalovanej Home Credit Slovakia, a. s., určenia bezúročnosti a bezpoplatkovosti spotrebiteľského úveru. Okresný súd rozsudkom č. k. 15Csp/43/2017-204 zo 6. novembra 2018 určil, že zmluva o spotrebiteľskom úvere uzatvorená medzi sťažovateľkou a žalovanou 30. januára 2016 je bezúročná a bez poplatkov (I. výrok), vo zvyšnej časti konanie zastavil (II. výrok) a žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania proti sťažovateľke v rozsahu 50 % (III. výrok).

3. Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“), rozhodujúc o odvolaní sťažovateľky proti III. výroku rozsudku okresného súdu a odvolaní žalovanej proti jeho I. a III. výroku rozsudkom č. k. 24Co/41/2019-264 zo 6. novembra 2019, rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

4. Na základe dovolania žalovanej, predloženého mu 24. apríla 2020, Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením sp. zn. 2Cdo/69/2020 z 30. novembra 2021, právoplatným 15. februára 2022, rozsudok krajského súdu zo 6. novembra 2019 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

5. Pod novou sp. zn. 24CoCsp/16/2022 krajský súd uznesením z 13. septembra 2022, právoplatným 13. októbra 2022, znova rozhodujúc o odvolaní oboch strán sporu, zrušil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom I. a III. výroku a v rozsahu zrušenia mu vec vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, ktoré bolo na okresnom súde vedené pod novou sp. zn. PN-4Csp/40/2022.

6. Okresný súd (v poradí druhým rozsudkom, pozn.) na pojednávaní konanom 10. októbra 2023 žalobu sťažovateľky zamietol a žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Proti predmetnému rozsudku sa sťažovateľka odvolala, v nadväznosti na to bol spis 6. júna 2024 postúpený krajskému súdu na rozhodnutie, ktorý rozsudkom č. k. 21CoCsp/19/2024-210 z 30. septembra 2024 zmenil odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie tak, že určil, že úver poskytnutý žalovanou na základe zmluvy o spotrebiteľskom úvere uzavretej medzi sťažovateľkou a žalovanou 30. januára 2016 je bezúročný a bez poplatkov a žalovanej priznal nárok na náhradu trov prvoinštančného, odvolacích a dovolacieho konania proti sťažovateľke v rozsahu 50 %. Predmetný rozsudok krajského súdu nadobudol právoplatnosť 27. októbra 2024 a vec je v čase rozhodovania ústavného súdu skončená.

7. Sťažovateľka sa už ústavnou sťažnosťou doručenou 5. mája 2022 domáhala vyslovenia porušenia základných práv podľa ústavy, listiny, charty, ako i práva podľa dohovoru označených v bode 1 tohto nálezu postupom okresného súdu v napadnutom konaní, ako aj postupom krajského

súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 24Co/41/2019. O tejto jej predchádzajúcej ústavnej sťažnosti ústavný súd rozhodol nálezom č. k. I. ÚS 393/2022-40 z 3. novembra 2022, právoplatným 7. decembra 2022, a vyslovil porušenie namietaných práv sťažovateľky postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 24Co/41/2019, priznal jej náhradu trov konania a finančné zadost'učinenie v sume 900 eur. V postupe okresného súdu, ktorý vo veci sťažovateľky rozhodol po jednom roku a ôsmich mesiacoch, ústavný súd v tom čase nevzhliadol žiadne pochybenia, ktoré by mali za následok vznik neodôvodnených priet'ahov, a preto vo zvyšnej časti (týkajúcej sa postupu okresného súdu v konaní sp. zn. 15Csp/43/2017, pozn.) ústavnej sťažnosti nevyhovel.

II.

Argumentácia sťažovateľky

8. Po právoplatnosti nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 393/2022 sťažovateľka podala posudzovanú ústavnú sťažnosť, v ktorej poukazuje na nesústredenú a neefektívnu činnosť okresného súdu a celkovú neprímeranú dĺžku namietaného konania, pričom vo veci dosiaľ (ku dňu podania sťažnosti, pozn.) nebolo právoplatne rozhodnuté ani v merite, ani v otázke náhrady trov konania. Akcentuje, že ako porušovateľ'a označuje iba okresný súd z dôvodu jeho nečinnosti, keď po vrátení veci z krajského súdu nariadil pojednávanie vo veci až po uplynutí jedného roku.

III.

Vyjadrenie okresného súdu

9. Okresný súd vo vyjadrení prezentuje názor, že ústavná sťažnosť sťažovateľky je nedôvodná, pretože k objektívnym ani subjektívnym priet'ahom v konaní zo strany okresného súdu nedošlo. Tvrdí, že súd konal vo veci plynulo a zdôrazňuje, že po vrátení spisu z odvolacieho súdu bolo do 11 mesiacov rozhodnuté. Zároveň namieta uplatnenú výšku finančného zadost'učinenia, ktorú sumu s ohľadom na okolnosti prípadu považuje za neprímeranú, čo evokuje iba snahu sťažovateľky získať majetkový prospech.

10. Okresný súd zdôraznil, že vec vedená pod sp. zn. (PN)15Csp/43/2017 bola evidovaná ako právoplatne skončená a až po vrátení veci v dôsledku rozhodnutia najvyššieho súdu a následného rozhodnutia krajského súdu jej bola na bývalom Okresnom súde Piešťany 2. novembra 2022 pridelená nová spisová značka (PN)4Csp/40/2022. Zároveň podotkol, že z dôvodu dlhodobej práceneschopnosti pôvodnej zákonnej sudkyne bola vec 16. januára 2023 prerozdelená novému zákonnému sudcovi, ktorý 6. júla 2023 určil termín pojednávania na 10. október 2023, na ktorom následne vec meritórne rozhodol.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

12. Podstata námietok sťažovateľky súvisí s namietaným porušením jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote postupom okresného súdu v napadnutom konaní, v ktorom ide o spotrebiteľský spor.

13. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a ostatné označené referenčné normy – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020, I. ÚS 318/2022).

14. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou [m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Frydlander v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00] zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitnosť veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

15. Predmetom napadnutého konania je spor o bezúročnosť a bezpoplatkovosť spotrebiteľského úveru, pričom vec sťažovateľky nie je z právneho hľadiska zložitá na posúdenie a patrí medzi bežnú agendu všeobecných súdov. Dokazovanie v konaní je realizované primárne formou listín, čo nerobí tento proces náročným. Aj keď ústavný súd nemá v úmysle zľahčovať význam sporu pre sťažovateľku, musí zdôrazniť, že predmetom konania bola žaloba deklaratórnej povahy, keďže sťažovateľka nežalovala o konkrétne plnenie alebo o splnenie konkrétnej povinnosti ani o určenie, či tu právo je alebo nie, ak je na tom naliehavý právny záujem.

16. Ústavný súd v správaní sťažovateľky nezistil také skutočnosti, ktoré by prispeli k zbytočným prietahom v konaní.

17. Pokiaľ ide o hodnotenie postupu samotného súdu, ústavný súd posudzoval celkovú dĺžku konania od podania žaloby (24. marca 2017), a to nielen do podania ústavnej sťažnosti (4. októbra 2023), ale zohľadnil aj obdobie do právoplatného skončenia sporu (27. októbra 2024), teda sedem rokov a sedem mesiacov. V okolnostiach prípadu vzal do úvahy aj to, že najprv bola vec do dva a pol roka právoplatne skončená a následne bola rok a desať mesiacov na najvyššom súde, ktorý prelomil nastolenú právoplatnosť.

18. Z chronológie úkonov vyplýva, že okresný súd vo veci sťažovateľky rozhodol po jednom roku a ôsmich mesiacoch (6. novembra 2018) od podania žaloby. Z dôvodu podaných odvolaní sporových strán bol spis 22. februára 2019 predložený krajskému súdu. Proti rozsudku krajského súdu zo 6. novembra 2019 (o potvrdení rozsudku okresného súdu) bolo vo veci podané dovolanie žalovanej. Spis sa od 23. apríla 2020 nachádzal na najvyššom súde. Najvyšší súd uznesením z 30. novembra 2021 zrušil rozsudok krajského súdu z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia

veci odvolacím súdom. Spis sa preto od 24. februára 2022 opätovne nachádzal na krajskom súde, ktorý uznesením z 13. septembra 2022 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Dňa 2. novembra 2022 sa okresnému súdu vrátil spis spolu s rozhodnutím krajského súdu. Okresný súd následne po vykonaní potrebných procesných úkonov a vzájomnom doručení vyjadrení strán sporu nariadil pojednávanie a vo veci rozhodol po jedenástich mesiacoch (10. októbra 2023). V ďalšej fáze konania bol spis od 6. júna 2024 znova predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní, ktorý napokon meritórne rozhodol 30. septembra 2024 a konanie je od 27. októbra 2024 právoplatne skončené.

19. Aj keď postup okresného súdu v prvotnej fáze konania bol plynulý a bez prietáhov, v období po vrátení veci z krajského súdu (od 2. novembra 2022) možno súdu vytknúť obdobie nečinnosti v trvaní 8 mesiacov, keď až v júli 2023 určil termín pojednávania, a ďalšie obdobie nečinnosti v trvaní takmer 6 mesiacov (po podaní odvolania sťažovateľky), keď súd až v máji 2024 vykonal úkony potrebné na predloženie spisu odvolaciemu súdu.

20. Ústavný súd sa nestotožnil s obranou okresného súdu, že by sa už nemal zaoberať celkovou dĺžkou konania, pretože by tým fakticky revidoval svoje predchádzajúce rozhodnutie (nález sp. zn. I. ÚS 393/2022), ktorým vyslovil, že v postupe okresného súdu nevzhladol žiadne pochybenia, ktoré by mali za následok vznik neodôvodnených prietáhov, ale mal by sa zaoberať iba priebehom konania po vydaní tohto rozhodnutia. Naopak, až právoplatným skončením veci bola definitívne nastolená právna istota sťažovateľky, práve preto ústavný súd prihliadol na obdobie, v ktorom vo veci konal okresný súd, ako na jeden celok (od 24. marca 2017 do 22. februára 2019 a od 2. novembra 2022 do 6. júna 2024). Ústavný súd tak konštatuje, že doba rozhodovania na okresnom súde trvala celkovo tri a pol roka.

21. V súlade s judikatúrou ústavného súdu aj judikatúrou ESĽP je optimálna doba rozhodovania na jednom stupni konania v trvaní troch rokov (rozsudok ESĽP z 20. 6. 2006 vo veci Obluk proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 69484/01 a tiež judikatúra ústavného súdu III. ÚS 340/2013, III. ÚS 566/2014, IV. ÚS 201/2018, I. ÚS 115/2019, II. ÚS 234/2019, I. ÚS 361/2022). Ďalej podľa judikatúry ESĽP dĺžka súdneho konania na jednom stupni v trvaní dvoch až troch rokov v závislosti od povahy veci nie je v rozpore s právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. Humen proti Poľsku, rozsudok z 15. 10. 1999, body 58 a 69, Calvelli a Ciglio proti Taliansku, rozsudok zo 17. 1. 2002, body 64, 65 a 66, IV. ÚS 154/2021, I. ÚS 438/2021, I. ÚS 136/2022).

22. Okresný súd celkovú dĺžku konania pred súdom prvej inštancie vo vyjadrení žiadnym spôsobom neospravedlňoval. Ústavný súd v súvislosti s už uvedeným pripomína, že nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená či neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (IV. ÚS 396/04).

23. Vzhľadom na podrobné analýzy ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom sp. zn. PN-15Csp/43/2017 a sp. zn. PN-4Csp/40/2022 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto rozhodnutia).

24. Z dôvodu, že napadnuté konanie je už právoplatne skončené, nebolo zo strany ústavného súdu potrebné doplniť ochranu aj o uloženie príkazu okresnému súdu vo veci konať (čl. 127 ods. 2 ústavy).

V.

Primerané finančné zadost'učinenie

25. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

26. S'ťažovateľka v ústavnej s'ťažnosti žiadala priznať primerané finančné zadost'učinenie spoločne a nerozdielne 10 500 eur. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Zhodne s okresným súdom považuje požadované finančné zadost'učinenie za obzvlášť neprimerané.

27. Zohľadňujúc celkovú dĺžku konania (sedem rokov a sedem mesiacov) na všetkých súdnych inšanciách, a z toho obdobie troch rokov a šiestich mesiacov, keď vo veci konal okresný súd, ďalej berúc do úvahy popísanú krátkodobú nečinnosť okresného súdu, predmet sporu, ako aj jeho význam, ale aj podanie ústavnej s'ťažnosti bezprostredne pred meritórnym rozhodnutím okresného súdu, ústavný súd podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde považoval za spravodlivé priznať s'ťažovateľke finančné zadost'učinenie 300 eur (bod 2 výroku tohto rozhodnutia). V prevyšujúcej časti uplatneného finančného zadost'učinenia ústavnej s'ťažnosti nevyhovelo (bod 4 výroku tohto rozhodnutia).

VI.

Trovy konania

28. Ústavný súd priznal s'ťažovateľke nárok na náhradu trov konania podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde v celkovej sume 530,86 eur (bod 3 výroku tohto rozhodnutia).

29. Pri výpočte trov právneho zastúpenia s'ťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení platnom v relevantnom období (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby (§ 11 ods. 3 vyhlášky) uskutočnený v roku 2023 predstavuje sumu 208,67 eur spolu s režijným paušálom v sume 12,52 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 221,19 eur. S'ťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej s'ťažnosti), čo celkovo predstavuje sumu 442,38 eur a po zvýšení o daň z pridanej hodnoty sumu 530,86 eur. Ústavný súd vypočítanú náhradu trov s'ťažovateľky zvýšil podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty, pretože jej právny zástupca je platiteľom tejto nepriamej dane. Pri určení výšky jej sadzby postupoval podľa § 27 ods. 5 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o DPH“), v zmysle

ktorého sa pri zmene sadzby dane použije pri každom vzniku daňovej povinnosti sadzba dane platná v deň vzniku daňovej povinnosti. Keďže daňová povinnosť právneho zástupcovi sťažovateľov vznikla dňom dodania služby (§ 19 ods. 2 zákona o DPH), pri úkonoch právnej služby realizovaných a vyúčtovaných do 31. decembra 2024 ústavný súd použil sadzbu dane z pridanej hodnoty vo výške 20 %. Ústavný súd sťažovateľke nepriznal uplatnený nárok na náhradu nákladov na vytvorenie zaručenej konverzie v sume 11,50 eur, pretože taká položka nemá osobitný podklad vo vyhláske a podľa názoru ústavného súdu definične spadá pod miestne telekomunikačné výdavky podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (tzv. režijný paušál).

30. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

31. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. marca 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu